

ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ*

(Αποσπάσματα από τὸν *Λεβιάθαν*)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ X

Περὶ ἐξουσίας, ἀξίας, ἀξιοπρεπείας, τιμῆς καὶ ἀξιότητος

ΕΞΟΥΣΙΑ ἢ ἰσχὺς (power) ἑνὸς ἀνθρώπου εἶναι, ἀπὸ μιᾶ καθολικῆ σκοπιά, τὰ παρόντα μέσα ποὺ διαθέτει γιὰ νὰ ἀποκτήσει κάποιο μελλοντικὸ προφανὲς ἀγαθό. Καὶ εἶναι εἴτε *πρωτογενῆς (original)* εἴτε *συντελεστικῆ (instrumental)*.

Ἐμφυτὴ ἐξουσία (*natural power*) εἶναι ἡ ἐξοχότητα τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν ἱκανοτήτων, ὅπως ἡ ἐξαιρετικὴ ρώμη, ἡ εὐμορφία, ἡ φρόνηση, ἡ δεξιοτεχνία, ἡ εὐγλωττία, ἡ γενναιοδωρία, ἡ εὐγένεια. Συντελεστικὲς εἶναι ἐκεῖνες οἱ ἐξουσίες ποὺ ἔχουν κτηθεῖ χάρις στὰ παραπάνω ἢ χάρις στὴ μοῖρα, καὶ ποὺ ἀποτελοῦν μέσα ἢ ὄργανα γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν καὶ ἄλλα ἀποκτήματα, ὅπως πλοῦτη, φήμη, φίλοι, καὶ τὸ μυστικὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἀποκαλοῦν καλὴ τύχη. Γιατί ἡ φύση τῆς ἐξουσίας εἶναι, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, παρόμοια μὲ τῆς φήμης: ὅσο τραβᾷ τὸ δρόμο της, μεγαλώνει. Ἡ εἶναι παρόμοια μὲ τὴν κίνηση τῶν βαριῶν σωμάτων, ποὺ ὅσο μακρύτερα πηγαίνουν τόσο ταχύτερα προωθοῦνται.

Ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες ἐξουσίες εἶναι ἐκείνη ποὺ ἔχει συμμαχεῖ μὲ τίς ἐξουσίες τῶν περισσότερων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖες ἐνώνονται συναινετικὰ σὲ ἕνα πρόσωπο, φυσικὸ ἢ πολιτειακὸ (*civil*), ποὺ ἐξαρτᾷ τὴ χρῆση ὅλων αὐτῶν τῶν ἐξουσιῶν ἀπὸ τὴ βούλησίν του, ὅπως στὴν περίπτωση τῆς ἐξουσίας μιᾶς Πολιτείας (*commonwealth*)· ἢ ποὺ τὴν ἐξαρτᾷ ἀπὸ τὴ βούληση τοῦ κάθε ἀτόμου, ὅπως στὴν περίπτωση τῆς ἐξουσίας μιᾶς φατρίας ἢ ἑνὸς συνασπισμοῦ φατριῶν. Ἐπομένως, τὸ νὰ ἔχει κανεὶς ὑπηρέτες εἶναι ἐξουσία· τὸ νὰ ἔχει φίλους εἶναι ἐξουσία: διότι ἀποτελοῦν ἐνωμένους δυνάμεις.

Ἐπίσης ὁ πλοῦτος συνδυασμένος μὲ τὴ γενναιοδωρία εἶναι ἐξουσία, διότι ἐξασφαλίζει φίλους καὶ ὑπηρέτες· αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει ὅταν λείπει ἡ γενναιοδωρία γιατί τότε ὁ πλοῦτος δὲν προστατεύει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὺς ἐκθέτει, σὰν θήραμα, στὸ φθόνο.

* *Leviathan*, 1651.

Ἡ φήμη τῆς ἐξουσίας εἶναι ἐξουσία, διότι προσελκύει ὡς ὄπαδους ἐκείνους πού χρειάζονται προστασία.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴ φήμη τῆς ἀγάπης πού μιὰ χώρα ἔχει γιὰ ἓναν ἄνθρωπο (τῆς δημοτικότητας ὅπως λέγεται), καὶ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο.

Ἐπίσης, ὅποιαδήποτε ιδιότητα κάνει ἓναν ἄνθρωπο νὰ τὸν ἀγαπᾷ ἢ νὰ τὸν φοβᾷται ὁ πολὺς κόσμος, ἢ ἡ φήμη μιᾶς τέτοιας ιδιότητας, εἶναι ἐξουσία, διότι εἶναι μέσο γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς συμπαράστασης καὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν πολλῶν.

Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία εἶναι ἐξουσία, διότι δημιουργεῖ τὴ φήμη τῆς σοφίας ἢ τῆς καλῆς τύχης, πράγμα πού κάνει τοὺς ἄνθρώπους ἢ νὰ φοβοῦνται αὐτὸν πού πετυχαίνει ἢ νὰ στηρίζονται πάνω του.

Ἡ προσήθεια τῶν ἀνθρώπων πού ἤδη ἔχουν ἐξουσία αὐξάνει τὴν ἐξουσία, διότι κερδίζει τὴν ἀγάπη.

Ἡ φήμη τῆς φρόνησης κατὰ τὴ διεξαγωγή τῶν εἰρηνικῶν ἢ τῶν πολεμικῶν ὑποθέσεων εἶναι ἐξουσία, διότι πολὺ πιὸ πρόθυμα ἀναθέτουμε στοὺς συνετοὺς νὰ μιᾶς κυβερνοῦν παρὰ σὲ ἄλλους.

Ἡ εὐγένεια εἶναι ἐξουσία, ὅχι ὅμως σὲ ὅλα τὰ μέρη ἀλλὰ μόνο στὶς πολιτεῖες ἐκεῖνες ὅπου ἔχει προνόμια, γιατί ἡ ἐξουσία τῶν εὐγενῶν ἔγκειται στὰ προνόμια αὐτά.

Ἡ εὐγλωττία εἶναι ἐξουσία, διότι εἶναι φαινομενικὴ φρόνηση.

Ἡ εὐμορφία εἶναι ἐξουσία, διότι καθὼς προσιωνίζει τὸ καλό, ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς ἄντρες σύσταση στὴν εὐνοια τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ξένων.

Οἱ ἐπιστήμες ἀποτελοῦν μικρὴ ἐξουσία, διότι δὲν εἶναι ἐπιφανεῖς καὶ ἐπομένως δὲν ἀναγνωρίζονται στὸν ἄνθρωπο πού τις κατέχει· οὔτε τις κατέχουν ὅλοι ἀλλὰ λίγοι κι αὐτοὶ σχετικὰ μὲ λίγα μόνο πράγματα. Γιατί ἡ ἐπιστήμη ἔχει τέτοια φύση πού κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει πὼς ὑπάρχει παρὰ μόνο στὸ βαθμὸ πού τὴν ἔχει κατακτήσει.

Οἱ τέχνες πού ἔχουν δημόσια χρησιμότητα, ὅπως ἡ τέχνη τῆς ὀχυρωματικῆς ἢ ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς πολεμικῶν μηχανῶν καὶ ἄλλων πολεμικῶν μέσων, ἐπειδὴ συνεισφέρουν στὴν ἄμυνα καὶ τὴ νίκη, ἀποτελοῦν ἐξουσία. Καὶ μολονότι ἡ ἀληθινὴ μητέρα τους εἶναι ἡ ἐπιστήμη, δηλαδὴ τὰ μαθηματικά, ἐπειδὴ τις τέχνες τις φέρνει στὸ φῶς τὸ χέρι τοῦ τεχνουργοῦ, θεωροῦνται — ὁ χυδαῖος λαὸς παίρνει τὴ μαμμὴ γιὰ τὴ μητέρα — γέννημά του.

.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XVI

Περὶ προσώπων, δραστῶν καὶ προσωποποιημένων πραγμάτων

Πρόσωπο (person) εἶναι ἐκεῖνος πού τὰ λόγια ἢ οἱ πράξεις του θεωροῦνται, εἴτε ἀληθινὰ εἴτε κατὰ πλάσμα, ἢ ὡς δικὰ του, ἢ ὡς ἀντιπροσωπεύοντα τὰ

λόγια ἢ τὶς πράξεις κάποιου ἄλλου ἀνθρώπου, ἢ ὁποιουδήποτε ἄλλου πράγμα-
τος στὸ ὁποῖο ἀποδίδονται.

Ὅταν αὐτὰ τὰ λόγια ἢ οἱ πράξεις θεωροῦνται ὡς δικά του, τότε ὀνομάζεται
φυσικὸ (*natural*) πρόσωπο. Καὶ ὅταν θεωροῦνται ὡς ἀντιπροσωπεύοντα τὰ
λόγια καὶ τὶς πράξεις κάποιου ἄλλου, τότε πρόκειται γιὰ πλασματικὸ (*fei-
gned*) ἢ νομικὸ (*artificial*) πρόσωπο.

Ἡ λέξις *person* εἶναι λατινική. Στὴ θέση της οἱ Ἕλληνες ἔχουν τὴ λέξις
πρόσωπον ποὺ σημαίνει ὄψη, ὅπως *persona* λατινικὰ σημαίνει τὴ μεταμφίε-
ση, τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ ὑποκριτῆ στὴ σκηνή, καὶ μερικὲς φορὲς
ἐκεῖνο τὸ μέρος της ποὺ μεταμορφώνει εἰδικότερα τὴν ὄψη του, δηλαδὴ τὸ
προσωπεῖο ἢ τὴ μάσκα. Ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἡ λέξις αὐτὴ μεταφέρθηκε σὲ κάθε
ἐκφραση λόγων ἢ πράξεων, τόσο στὸ δημόσιο βῆμα ὅσο καὶ στὸ θέατρο.
Ἔτσι τὸ πρόσωπο ταυτίζεται μὲ αὐτὸν ποὺ πράττει, τὸν πράκτορα (*actor*),
τὸν ἐκτελεστή, καὶ στὴ σκηνὴ καὶ στὴν ἀπλὴ συνομιλία. Καὶ ἐκπροσωπῶ
(*to personate*) σημαίνει ὅτι πράττω (*to act*) γιὰ λογαριασμὸ κάποιου ἄλλου,
ὅτι τὸν ἀντιπροσωπεύω, ἢ ἀκόμα ὅτι προσωποποιῶ ὁ ἴδιος μιὰ πράξη. Ἔτσι
ἐκεῖνος ποὺ ἐνεργεῖ γιὰ κάποιον ἄλλο, θεωρεῖται ὅτι πράττει στὸ ὄνομα τοῦ
ἄλλου, ἢ ὅτι φέρει τὸ πρόσωπό του (μὲ τὴν ἐννοια ποὺ ὁ Κικέρων χρησιμο-
ποιεῖ αὐτὴ τὴν ἐκφραση ὅταν λέει «Unus sustineo tres personas: mei, ad-
versarii et iudicis», δηλαδὴ «Ἐνας ἐγὼ φέρω τρία πρόσωπα: τὸ δικό μου,
τῶν ἀντιπάλων μου καὶ τῶν κριτῶν») καὶ σὲ κάθε διαφορετικὴ περίπτωσις
ὀνομάζεται διαφορετικὰ: ἐκπρόσωπος ἢ ἀντιπρόσωπος, τοποτηρητής, βι-
κάριος, ἐπίτροπος, προστηθεὶς, πληρεξούσιος, ἀναπληρωτής, ἀντιλήπτορ, πρά-
κτορ, καὶ ἄλλα παρόμοια.

Σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποὺ εἶναι πλάσματα τοῦ δικαίου, τὰ λόγια τους
καὶ οἱ πράξεις τους ἀνήκουν σὲ ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀντιπροσωπεύουν.
Τότε ἓνα τέτοιο πρόσωπο εἶναι ὁ πράκτορ, ἐνῶ ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἀνήκουν
τὰ λόγια του καὶ οἱ πράξεις του εἶναι ὁ ΑΥΘΕΝΤΗΣ (AUTHOR). Σ' αὐτὴ
τὴν περίπτωσις, ὁ πράκτορ πράττει κατ' ἐξουσιοδότησις, κατὰ ἀϋθεντίαν
(*by authority*). Ὅπως λοιπὸν ὅταν γίνεται λόγος γιὰ ἀγαθὰ καὶ γιὰ κτήματα,
ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἀνήκουν ὀνομάζεται ἀγγλικὰ *owner*, λατινικὰ *dominus*
καὶ ἑλληνικὰ κύριος, ἔτσι καὶ ὅταν γίνεται λόγος γιὰ πράξεις, ἐκεῖνος στὸν
ὁποῖο ἀνήκουν ὀνομάζεται ἀϋθέντης (*author*). Καὶ ὅπως τὸ δικαίωμα τῆς
κυριότητος ὀνομάζεται κυριαρχία (*dominion*), ἔτσι καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κά-
νεις ὁποιαδήποτε πράξις ὀνομάζεται ΑΥΘΕΝΤΙΑ (AUTHORITY). Ἔτσι,
ἀϋθεντία σημαίνει πάντα τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργεῖς ὁποιαδήποτε πράξις· καὶ
νὰ ἐνεργεῖς κατὰ ἀϋθεντίαν σημαίνει νὰ ἐνεργεῖς μὲ τὴν ἐξουσιοδότησις ἢ
μὲ τὴν ἄδεια ἐκείνου στὸν ὁποῖο ἀνήκει αὐτὸ τὸ δικαίωμα.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω ἔπεται πῶς, ὅταν ὁ πράκτορ καταρτίζει μιὰ σύμβασις κατὰ
ἀϋθεντίαν, δεσμεύει τὸν ἀϋθέντη ἀκριβῶς ὅπως ἐὰν τὴν εἶχε καταρτίσει
ἐκεῖνος καὶ τὸν ὑποβάλλει σὲ ὅλες τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ ἀνέλαβε. Συνεπῶς
ὅλα ὅσα εἶπαμε πρὸ πάντων (κεφ. XIV) γιὰ τὴ φύσις τῶν συμβάσεων, ποὺ οἱ

άνθρωποι συνάπτουν προσωπικά μεταξύ τους, ισχύουν και όταν οι συμβάσεις καταρτίζονται από πράκτορες, αντιπροσώπους ή επιτρόπους που ενεργούν *κατά αὐθεντία*, χωρίς όμως να παρεκκλίνουν από τα όρια της έντολής που τους δόθηκε.

Και συνεπώς, όποιος συνάπτει μία σύμβαση με τον πράκτορα ή τον αντιπρόσωπο, χωρίς να γνωρίζει την αὐθεντία που του έχει δοθεί, αναλαμβάνει το σχετικό κίνδυνο. Γιατί κανείς δεν έχει υποχρεώσεις από μία σύμβαση της οποίας δεν είναι ο αὐθéntης· επομένως ούτε από μία σύμβαση που καταρτίστηκε αντίθετα ή πέρα από την έντολή που έδωσε.

“Αν ο πράκτωρ ενεργήσει οποιαδήποτε πράξη που στρέφεται έναντίον του Φυσικού Δικαίου κατά διαταγή του αὐθéntη, εφόσον υποχρεώνεται από προηγούμενη σύμβαση να τον υπακούσει, τότε δεν παραβαίνει αυτός το Φυσικό Δίκαιο αλλά ο αὐθéntης. Γιατί μολονότι ή πράξη στρέφεται έναντίον του Φυσικού Δικαίου δεν είναι δική του. Αντίθετα, το να άρνηθεϊ να την εκτελέσει αποτελεί παράβαση του Φυσικού Δικαίου, το οποίο απαγορεύει την άθέτηση της σύμβασης.

Και όποιος συνάψει σύμβαση με τον αὐθéntη, μέσω του πράκτορα, χωρίς να έχει προσωπική γνώση της αὐθεντίας που έχει δοθεί στον τελευταίο, αλλά βασιζόμενος μόνο στο λόγο του, εάν ή αὐθεντία δεν του αποδειχτεί ύστερα από αίτησή του, απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση· διότι ή σύμβαση, που καταρτίστηκε με τον αὐθéntη, δεν είναι έγκυρη αν δεν υπάρχει ή έγκρισή του. Αλλά εάν ο αντισυμβαλλόμενος γνώριζε από πριν ότι μοναδική του εξασφάλιση ήταν ο λόγος του πράκτορα, τότε ή σύμβαση είναι έγκυρη· γιατί στην περίπτωση αυτή ο πράκτωρ γίνεται ο ίδιος αὐθéntης. Επομένως, όπως όταν ή αὐθεντία είναι προφανής, ή σύμβαση δεσμεύει τον αὐθéntη και όχι τον πράκτορα, έτσι και όταν ή αὐθεντία είναι εικονική, ή σύμβαση δεσμεύει τον πράκτορα και μόνο, δεδομένου ότι δεν υπάρχει άλλος αὐθéntης έξω απ’ αυτόν τον ίδιο.

Υπάρχουν μερικά πράγματα που είναι άνίκανα να αντιπροσωπευτούν κατά πλάσμα δικαίου. Ξψυχα πράγματα, όπως μια εκκλησία, ένα νοσοκομείο, μια γέφυρα, μπορούν να προσωποποιηθούν από έναν έφημέριο, έναν προϊστάμενο, έναν επόπτη. Αλλά τα άψυχα πράγματα δεν μπορούν να είναι αὐθέντες, ούτε επομένως να δώσουν αὐθεντία στους πράκτορές τους. Ωστόσο οι πράκτορες μπορεί να έχουν την αὐθεντία να εξασφαλίζουν τή συντήρησή τους, αὐθεντία που τους δόθηκε από τους ιδιοκτήτες ή τους διοικητές αυτών των πραγμάτων. Συνεπώς τα πράγματα αυτά δεν μπορούν να προσωποποιηθούν πριν να υπάρξει κάποια μορφή πολιτικής (civil) κυβέρνησης.

Επίσης τα παιδιά, οι τρελοί και οι παράφρονες, που δεν έχουν χρήση του λογικού, μπορούν να προσωποποιηθούν από επιτρόπους ή αντιλήπτορες. Αλλά δεν μπορούν να είναι αὐθέντες (όσο διαρκεί αυτή ή κατάσταση) των πράξεων που κάνουν, ενώ αργότερα (όταν θα έχουν ανακτήσει τή χρήση του λογικού) θα μπορούν να κρίνουν με τή συνήθη όρθοφροσύνη. Ωστόσο,

ὅσο διαρκεῖ ἡ τρέλα, αὐτὸς ποὺ τοὺς ἐξουσιάζει μπορεῖ νὰ δώσει αὐθεντία στὸν ἐπίτροπο. Ἀλλὰ καὶ πάλι αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ παρὰ μόνο σὲ μιὰν ὀργανωμένη πολιτεία (civil state), γιατί πρὶν ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάσταση δὲν ὑπάρχει κυριαρχία ἐπὶ τῶν προσώπων.

Ἐνα εἶδωλο, ἢ ἓνα ἀπλὸ πλάσμα τῆς φαντασίας, ὅπως ἦσαν οἱ θεοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν, μπορεῖ νὰ προσωποποιηθεῖ. Οἱ θεοὶ αὐτοὶ προσωποποιοῦνταν ἀπὸ λειτουργοὺς ποὺ διορίζε τὸ κράτος καὶ εἶχαν κτήματα καὶ ἄλλα περιουσιακὰ ἀντικείμενα καὶ δικαιώματα, ποὺ οἱ ἄνθρωποι κάθε τόσο τοὺς ἀφιέρωναν. Ἀλλὰ τὰ εἶδωλα δὲν μποροῦν νὰ εἶναι αὐθέντες· διότι ἓνα εἶδωλο δὲν εἶναι τίποτα. Ἡ αὐθεντία ἐκπορευόταν ἀπὸ τὸ κράτος· ἐπομένως πρὶν ἀπὸ τὴν ἐγκαθίδρυση πολιτικῆς κυβέρνησης, οἱ θεοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν δὲν μποροῦσαν νὰ προσωποποιηθοῦν.

Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς μπορεῖ νὰ προσωποποιηθεῖ, καὶ πράγματι προσωποποιήθηκε: Πρῶτον, ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ, ποὺ κυβέρνησε τοὺς Ἰσραηλίτες (οἱ ὅποιοι δὲν ἦταν δικὸς τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ) ὄχι στὸ ὄνομά του, λέγοντας Hoc dicit Moses [Τοῦτο εἶναι τὸ ὅποῖον εἶπε ὁ Μωϋσῆς], ἀλλὰ στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λέγοντας Hoc dicit Dominus [Τοῦτο τὸ ῥῆμά ἐστιν ὃ ἐλάλησε Κύριος]. Δεύτερον, ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, τὸ Σωτήρα μας τὸν Εὐλογητὸ Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ ἦρθε γιὰ νὰ ἐπαναφέρει στὸν ἴσιο δρόμο τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ ὀδηγήσει τὰ ἔθνη στὸ Βασίλειο τοῦ Πατρὸς του, ὄχι σὰν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀλλὰ σὰν σταλμένος ἀπὸ τὸν Πατέρα του. Καὶ τρίτον, ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸν Παράκλητο, ποὺ μιλάει καὶ ἐνεργεῖ μὲ τοὺς Ἀποστόλους· γιατί τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν ἦταν ἓνας Παράκλητος ποὺ ἦρθε ἀπὸ μόνος του, ἀλλὰ στάλθηκε καὶ ἐκπορεύτηκε ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό.

Ἐνα πλῆθος ἀνθρώπων γίνεται ἓνα πρόσωπο, ὅταν ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο ἢ ἓνα πρόσωπο, μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ κάθε μέλους τοῦ πλῆθους ξεχωριστά. Διότι ἐκεῖνο ποὺ κάνει τὸ πρόσωπο ἓνα εἶναι ἡ ἐνότητα τοῦ ἀντιπροσώπου καὶ ὄχι ἡ ἐνότητα τοῦ ἀντιπροσωπευομένου. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ φέρει τὸ πρόσωπο, καὶ μόνο ἓνα πρόσωπο, εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος. Καὶ ἡ ἐνότητα δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ διαφορετικὰ ὅταν πρόκειται γιὰ πλῆθος.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ πλῆθος στὴ φυσικὴ του κατάσταση δὲν εἶναι ἓνας ἄνθρωπος ἀλλὰ πολλοί, αὐτοὶ ποὺ τὸ ἀποτελοῦν δὲν μποροῦν νὰ νοηθοῦν ὡς ἓνας ἀλλὰ ὡς πολλοὶ αὐθέντες, γιὰ ὅσα λέει ἢ κάνει στὸ ὄνομά τους ὁ ἐκπρόσωπος τους. Ὁ καθένας τους δίνει ξεχωριστὰ στὸν κοινὸ τους ἀντιπρόσωπο αὐθεντία ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, καὶ στὸν καθένα τους ἀνήκουν ὅλες οἱ πράξεις ποὺ κάνει ὁ ἀντιπρόσωπος, ἐφόσον τοῦ δίνουν ἀπεριόριστη αὐθεντία. Ἀλλιῶς, ὅταν τὸν περιορίζουν ὡς πρὸς τὰ θέματα καὶ τὴν ἐκταση ποὺ θὰ τοὺς ἀντιπροσωπεύει, σὲ κανέναν τους δὲν ἀνήκουν περισσότερα ἀπὸ ὅσα τοῦ ἔδωσαν ἐντολὴ νὰ πράξει.

Καὶ ἂν ὁ ἐκπρόσωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς γνώμη ὅλων. Γιατί ἂν ἡ μειοψηφία

ἐκφραστεῖ, λόγου χάρι, καταφατικά, καὶ ἡ πλειοψηφία ἀρνητικά, θὰ ὑπάρχουν ὑπεραρκετὲς ἀρνητικὲς ψήφοι γιὰ νὰ καταλύσουν τὶς καταφατικὲς· ἔτσι ἡ περίσσεια τῶν ἀρνητικῶν, ἐφόσον δὲν ἀμφισβητεῖται, ἀποτελεῖ τὴ μόνη ψήφο ποὺ ἔχει ὁ ἐκπρόσωπος.

Ἐνας ἐκπρόσωπος ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄρτιο ἀριθμὸ, εἰδικὰ ὅταν ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶναι μεγάλος, ὁπότε οἱ ἀντίθετες γνώμες συχνὰ ἰσοψηφοῦν, εἶναι συχνὰ βουβὸς καὶ ἀνίκανος νὰ δράσει. Ὡστόσο, σὲ μερικὲς περιπτώσεις ἡ ἰσοψηφία τῶν ἀντίθετων γνωμῶν μπορεῖ νὰ κρίνει ἓνα ζήτημα. Ἐτσι, στὴν περίπτωση ποὺ κάποιος πρόκειται νὰ καταδικαστεῖ ἢ νὰ ἀπαλλαγεῖ, ἡ ἰσοψηφία, ἐνῶ δὲν ἔχει ὡς συνέπεια τὴν καταδίκη, ἔχει ὡς συνέπεια τὴν ἀπαλλαγὴ· ἀντίθετα ὅμως, χωρὶς νὰ ἀποτελεῖ ἀπαλλακτικὴ ἀπόφαση, δὲν ἀποτελεῖ καὶ καταδικαστικὴ. Γιατὶ ὅταν μιὰ δίκη περατωθεῖ, ἢ μὴ καταδίκη ἰσοδυναμεῖ μὲ ἀπαλλαγὴ· ἀντίθετα ὅμως, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ποῦμε ὅτι ἢ μὴ ἀπαλλαγὴ ἰσοδυναμεῖ μὲ καταδίκη. Τὸ ἴδιο συμβαίνει ὅταν πρόκειται νὰ ἀποφασιστεῖ ἂν μιὰ ἐκτέλεση θὰ γίνεῖ ἀμέσως ἢ θὰ ἀναβληθεῖ· διότι ὅταν ὑπάρχει ἰσοψηφία, ἢ μὴ λήψη ἀπόφασης γιὰ ἐκτέλεση ἰσοδυναμεῖ μὲ λήψη ἀπόφασης γιὰ ἀναβολή.

Ἄν πάλι ὁ ἀριθμὸς εἶναι περιττός, ὅπως τρεῖς ἢ περισσότεροι (ἄνθρωποι ἢ συνελεύσεις), ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ καθένας ἔχει αὐθεντία μὲ μιὰ ἀρνητικὴ ψήφο νὰ ἄρει τὴν ἰσχὺ ὅλων τῶν καταφατικῶν ψήφων τῶν ὑπολοίπων, τότε αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς δὲν ἀποτελεῖ ἐκπρόσωπο. Γιατὶ ἐξαιτίας τῶν διαφορετικῶν γνωμῶν καὶ συμφερόντων ποὺ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι, ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς γίνεται συχνὰ, καὶ σὲ θέματα μὲ τεράστιες συνέπειες, ἓνα πρόσωπο βουβὸ καὶ ἀνεπιτήδειο, ὅπως γιὰ τόσα ἄλλα πράγματα ἔτσι καὶ γιὰ τὴ διακυβέρνηση ἑνὸς πλήθους, καὶ εἰδικὰ σὲ καιρὸ πολέμου.

Ἐπάρχουν δύο εἰδῶν αὐθέντες. Τὴν πρώτην περίπτωση ἀποτελεῖ ὁ κατευθεῖαν ὀνομαζόμενος αὐθέντης καὶ ποὺ εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως τὸν ὄρισα πρὶν ἄνω, στὸν ὁποῖο ἀνήκει κατευθεῖαν ἡ πράξις ποὺ ἐνεργεῖ κάποιος ἄλλος. Τὴν δευτέρην περίπτωση ἀποτελεῖ ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἀνήκει ὑπὸ αἵρεση ἢ πράξις ἢ ἡ σύμβαση ἑνὸς ἄλλου. Δηλαδή ἐκεῖνος ποὺ ἀναλαμβάνει νὰ τὴν ἐκτελέσει ἂν δὲν τὴν ἐκτελέσει ὁ ἄλλος, ὅταν ἐπῆλθε ἢ πρὶν παρέλθει ἓνας ὀρισμένος χρόνος. Οἱ ὑπὸ αἵρεση αὐθέντες ὀνομάζονται γενικὰ ΕΓΓΥΗΤΕΣ, καὶ στὰ λατινικὰ *fidejussores* καὶ *sponsores*, εἰδικὰ γιὰ τὶς ὀφειλὲς *praedes*, καὶ γιὰ τὴν ἐμφάνισήν μπροστὰ σὲ δικαστὴν *vades*.